

sének bizonytalan időre való elhalasztását... a kulákosodási törekvések felbátorítását jelentették.” (34.old.) — Majd a kultúráról szólva, Nemes elvtárs Nagy Imrének egyik beszédéből vett idézetet vetett a szemére, amely így szólt: „Kultúrpolitikánk nem kisebb feladata, hogy ápolja, fejlessze a magyarság egységes nemzeti kultúráját.” Ez az álláspont — írja Nemes elvtárs — nem más, mint „az osztályharc feladása a kulturális fronton”.

De Nagy Imrén kívül Jókai is megkapta a magáét Nemes elvtárstól, mert azt írta róla, hogy Jókai Mór „szakított a forradalmi demokratikus örökséggel, s a liberalizmus, a Habsburg Monarchiával való kiegyezés vizeire evezett” és a liberális író „egyik-másik művében a haladó hagyományok bemocskolójává vált”.

Tisztelt Hallgatóim!

Ne gondolják, hogy az imént taglalt konjunkturizmus csak Nemes Dezső munkásságára jellemző. Hozhatnék bőven példákat más szerzőktől is, akik közül csak azért említem Zsigmond László nevét, mert egyik szervezőként, itt serénykedik a Petőfi körüli vitán. Ha ugyanis belelapozunk diplomáciatörténeti cikkeibe és tanulmányaiba, akkor bőven találhatunk nála olyan idézeteket, amelyek a mai és főleg a tegnapi hidegháborús érveknek szolgálnak érveket. Azt bizonygatja ugyanis Zsigmond László, hogy a francia és az angolszász diplomácia és politika a hitlerizmus, a német-olasz fasiszta tengely érdekeinek a kiszolgálója volt, azzal a benem vallott céllal, hogy a tengelyhatalmakat és csatlósait belekergesse a Szovjetunió elleni agresszióba. Így egyszerűsíti le Zsigmond László — a konjunkturista szemlélet módszerével — a történelmet.

Véleményem szerint ezekre a jelenségekre, a marxista történettudomány megújulását fenyegető konjunkturizmus veszélyére fel kell figyelnünk!

A kéziratot Vigh Károly 1989-ben bocsátotta a szerkesztők rendelkezésére

Lukács Lajos

Történészek és írók

Okos, életrevaló kezdeményezést elevenített fel Kuczka Péter az *Irodalmi Újság* 1956. június 9-i számában. Valóban szük-

ség van irodalmi, társadalmi, politikai folyóiratra, melynek szerkesztési módszere, tartalma egyaránt merészen előretörő, újszerű.

A Kuczka által elképzelt folyóirat igen komoly szerepet tölthetne be azoknak a problémáknak tisztázása, megoldásának elősegítése érdekében, melyek ma a XX. kongresszus után a legszélesebb néprétegeket, de különösen értelmiségünket foglalkoztatják. A Petőfi-körben lezajlott viták is arra mutatnak, hogy értelmiségünkben megvan az igény — függetlenül szakmai hovátartozástól —, hogy együttműködve, egymást segítve vívják meg a küzdelmet a teremtő gondolatot bilincsbe verő dogmatizmus, sematizmus ellen.

Jóleső érzéssel olvastam Kuczka Péternek a *Nők Lapjában* megjelent rövid, de magvas ismertetését is a Petőfi-körben lezajlott történész vitáról. Ebből azt a következtetést vontam le, hogy íróink felfigyeltek a történészek körében erősödő tisztázódási folyamatra és joggal remélik szellemi életünk ezen a területén is a XX. kongresszus irányvonalának minél erőteljesebb érvényesülését.

A történettudomány művelői nem kis feladatra vállalkoztak, amikor felvették a könyörtelen harcot a dogmatizmus, sematizmus, a történeti igazság minden fajta eltorzítása, meghamisítása ellen. A döntő feladat ma történetírásunk hitelességének helyreállítása, becsületének biztosítása. Ennek megvalósítása az előfeltétele annak, hogy történetírásunk maradéktalanul

teljesíthesse azt a feladatát, melyet joggal elvárnak a marxista történettudománytól.

Sajnos a történészfront egyes vezetői részéről 1953-ban elhangzott ígéretük a vezetés új, demokratikus módszereinek megvalósításáról, a tudományos viták, a feltétlenül szükséges kritikai légkör biztosításáról, a gyakorlatban elsikkadtak. Sajnos még ma is akadnak egyesek, akik nem tudnak szakítani azzal a hibás módszerrel, hogy a történettudományunk fejlődését érintő kérdések eldöntését néhány „kiválasztott” egyénre bízzák. Pedig az elmúlt évek világosan megmutatták, hogy a hiányosságok felszámolását, a feladatok kijelölését és megoldását a történészek valóságos, széles összefogására kell bízni. Éppen az eddigi rossz vezetési gyakorlattal szemben jelentene komoly előrelépést, ha szűk történész körök összehívása helyett, a jelen körülmények között elsősorban a Magyar Történelmi Társulat közgyűlését hívnák össze, a legrövidebb időn belül. Ez módot adhatna a fővárosi és vidéki történészek széles körének megmozgatására, találkozására, a helytelen vezetési módszerrel való határozott szakításra, a történész egységfront további erősítésére, a Társulat szerveinek demokratikus újraválasztására. Vagyis egyszóval a bizalom és a szabad kritikai légkör megteremtésére történész frontunkban.

Ezt a küzdelmet feltétlenül erősíti az az együttérzés, mellyel találkozunk, melynek hangot adott Kuczka Péter utóbb említett írása is. Nem véletlen, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében késedelem nélkül kitették a falújságra az írók üzenetét történészeinkhez:

„Kísérje harcukat szerencse, kövesse győzelem.”

A történészek helyes küzdelmének eredményességét is előse-

gíthetné egy olyan irodalmi társadalmi folyóirat, mely szellemi egységbe fogná az újért, az alkotó gondolatért síkra szálló írókat és a tudomány munkásait egyaránt.

Hogy az „ábránd” valósággá váljék, ahhoz a történészek is segítséget nyújthatnak. Rajtuk áll, hogy megtegyék!

Irodalmi Újság,
1956. június 16.

Lukácsy Sándor

A viták nyilvánosságáért!

Nagyon megörültem, amikor a *Századok* legújabb számát kinyitva, láttam, hogy terjedelmes beszámolót közöl a történészeknek a Petőfi Körben május 30-án és június 1-én rendezett vitájáról. Végre — gondoltam — olyan sok cikk, levél és felhördülés után, mely a Petőfi Kör vitáit bírálta, elítélte, lemennydörögte, megbélyegezte, kiátkozta, *anélkül, hogy róluk tartalmi ismertetést adott volna*, végre egy részletes beszámoló, amelyből meg lehet tudni, mi hangzott el tulajdonképpen e viták egyikén.

Örömöm azonban olyan mértékben csökkent, ahogy előrehaladtam a beszámoló olvasásában. Az ismertetés ugyanis nem sorjában közli az egyes felszólalásokat, ahogy azok a vitában egymás

után, egymásnak feelve, egymást cáfolva, vagy kiegészítve elhangzottak, hanem kiemel a vitából néhány szempontot, néhány visszatérő kérdést, s ezek köré csoportosítja, a felszólalások szétszabdalt gondolattöredékeit. Ezzel a módszerrel azt éri el, hogy az olvasó nem kap világos képet a vitáról, nem élheti át dinamikáját, nem érzékelheti eleven hullámozását, alakulását, belső összefüggéseit, folyamatosságát, arányait, s ha meg akarja tudni, hogy végül is mit mondott, az ismertetés hathét helyéről kell összezsípetnie az elhangzott mondatokat s e szétszórt mozaikdarabkákból fáradságosan összerakni — ha ez egyáltalán sikerülhet — azt, ami a vitában eredetileg szerves egész, lüktető elevenség volt. (Így például